

Συνέντευξη με τον συγγραφέα Θάνο Δραγούμη

Συντάκτης

Πέτρος Σταματιάδης

Ημερομηνία

25/5/2011

1) Μιλήστε μας για το βιβλίο σας «Σφαγείο Θεσσαλονίκης» , εκδόσεις Ψυχογιός

Στη κατοχική Θεσσαλονίκη του 1943 επικρατεί χάος και καταστροφή. Ες Ες, Γερμανοχαφιέδες, Πλιατσικολόγοι Μαυραγορίτες, Κομμουνιστές κι Εβραίοι. Το βιβλίο με την πρόφαση της αστυνομικής πλοκής και του μυστηρίου της εύρεσης δύο αλλόκοτων πτωμάτων, καταγράφει και ιστορεί καταλεπτώς, κι ελπίζω συναρπαστικά, την τραγική κατάσταση στην πόλη τα χρόνια της Κατοχής. Είναι ένα νουάρ αστυνομικό, αλλά και ιστορικό και πολιτικό μυθιστόρημα βασισμένο σε πραγματικά γεγονότα.

2) Ποιο ήταν το κίνητρο για να γραφεί;

Μα υπάρχει ισχυρότερο κίνητρο από τη γνώση και την κατανόηση της πλέον τραγικής ιστορικής περιόδου της πατρίδας και του λαού μας; Πιστεύω ότι είναι, όχι ευχή, αλλά αναγκαιότητα να κατανοήσουμε όσο μπορούμε πως δε βρεθήκαμε εδώ από παρθενογέννηση και πως όλοι μας πατήσαμε στον

αδιανόητο αγώνα των παππούδων και των πατεράδων μας. Πολύ περισσότερο σήμερα μέσα σ' αυτή την οξυμένη κοινωνική κρίση που βιώνουμε.

3) Το μυθιστόρημα αναφέρεται στην κατοχή της Θεσσαλονίκης από τους Γερμανούς. Πώς καταφέρατε και αναπαραστήσατε αυτή την εποχή ;

Με το συνήθη τρόπο. Με έρευνα στην ιστορική βιβλιογραφία και, βεβαίως, μαρτυρίες κι επιτόπιες συνεντεύξεις με ανθρώπους που έζησαν από πρώτο χέρι τα γεγονότα που ιστορούνται στο βιβλίο. Είναι ένα θέμα ακανθώδες η Κατοχή, πολύ περισσότερο για τη Θεσσαλονίκη λόγω της ύπαρξης αφενός συμπαγούς εβραϊκού (σεφαραδίτικου) στοιχείου, αφετέρου αρκετών εν ενεργεία ελληνικών Εθνικοσοσιαλιστικών οργανώσεων οι οποίες απουσίαζαν από την υπόλοιπη Ελλάδα και τις οποίες διέλυσε ο Μεταξάς. Φανταστείτε λοιπόν για τι είδους οργανώσεις μιλάμε.

4) Ο αστυνόμος Ασλάνογλου ψάχνει να βρει το νήμα της υπόθεσης της δολοφονίας δύο αντρών. Γιατί επιμένει τόσο πολύ να βρει τους υπαίτιους;

Αρχικά γιατί είναι απλώς η δουλειά του, αλλά ο ενθουσιασμός του είναι πολύ χλιαρός και η υπηρεσιακή αναφορά του μπαίνει στο αρχείο. Επιμένει όμως και μάλιστα με κίνδυνο της ζωής του όταν καταλαβαίνει πως εμπλέκεται και ο ίδιος καθώς διαπιστώνει πως ο ένας από τους δυο σεξουαλικά κακοποιημένους νεκρούς είναι ο διαβόητος Ευάγγελος Δουράμπασης. Οικονομικός μεγαλοπαράγοντας, στέλεχος της βενιζελικής παράταξης και διοικητής έπειτα των εθνικιστικών ομάδων ΕΕΕ που έκαψαν τον σαλονικιώτικο Εβραϊκό συνοικισμό Κάμπελ το 1933. Τραμπούκος, εκβιαστής και βασανιστής αλλά και μέγας εθνικός και οικονομικός ευεργέτης στη βιτρίνα.

5) Ο Ασλάνογλου είναι σκληρός ,αλλά και γοητευτικός. Μήπως αυτό είναι και το κράμα που απαιτεί το αστυνομικό μυθιστόρημα;

Έχετε ένα δίκιο με την έννοια ότι η προσωπικότητα που περιγράψατε είναι ένα κλασσικό στερεότυπο στο αστυνομικό μυθιστόρημα από καταβολής του. Αλλά στο συγκεκριμένο βιβλίο και στον συγκεκριμένο ήρωα, αυτά τα δύο στοιχεία έκρινα πως ήταν απαραίτητα για να σταθεί ο πρωταγωνιστής στην τραγική κατοχική συγκυρία και στην τραγική προσωπική του ιστορία.

6) Η αδυναμία του αστυνόμου είναι η Έμμα. Είναι Εβραία την αγαπά και μέχρι το τέλος αγωνίζεται για να τη σώσει. Είναι η αγάπη λοιπόν τόσο ισχυρή που μην φοβάσαι τίποτε;

Δεν είναι ότι γίνεσαι ήρωας μέσα από την αγάπη. Δεν είναι πως αφηφάς τη ζωή. Ίσα ίσα μέσα από την αγάπη την αγαπάς ακόμη περισσότερο. Όμως αυτό το συναίσθημα, στην αγνή και ουσιαστική του μορφή, σημαίνει πως η ζωή του άλλου, του αγαπημένου, έχει απλώς περισσότερη σημασία από τη δική σου.

7) Αρμένιοι, Μικρασιάτες , Γερμανοί. Εβραίοι. Εκείνη η Θεσσαλονίκη έχει καμία σχέση με την σημερινή;

Αν και οι Γερμανοί εξακολουθούν να κατακλύζουν τη Θεσσαλονίκη, ευτυχώς ως τουρίστες αυτή τη φορά, αν και οι Αρμένιοι και οι Πρόσφυγες εξακολουθούν να αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της, η συμπρωτεύουσα δεν έχει ουδεμία σχέση με εκείνη την εποχή. Αφενός χωροταξικά δεν εξαιρέθηκε από το μεταπολεμικό οικονομικό «θαύμα» του μπετόν, αφετέρου πληθυσμιακά η συμπαγής Ισραηλιτική κοινότητα των 50.000 περίπου ανθρώπων δεν υφίσταται πλέον. Από τους 46.091 Εβραίους που εκτοπίστηκαν και οδηγήθηκαν στο ναζιστικό στρατόπεδο του Άουσβιτς - Μπιρκενάου επέστρεψαν πίσω στην πόλη μετά τον πόλεμο μόλις 1950 επιζώντες. Από τις περιουσίες τους δεν απέμεινε σχεδόν καμία. Όλες πλιατσικολογήθηκαν. Σκεφτείτε ότι σε έναν πληθυσμό περίπου 60.000 χριστιανικών οικογενειών της πόλης το 1943, έγιναν περίπου 12.000 αιτήσεις καταπάτησης εβραϊκών περιουσιών στη σχετική Υπηρεσία Διαχείρισης που είχαν συστήσει από κοινού η Ελληνική Διοίκηση με τη Γκεστάπο για να διαμοιράσουν την ακίνητη περιουσία των Εβραίων, 2.000 σπίτια και 12.000 καταστήματα. Ο εβραϊκός χρυσός, περίπου 45 τόνοι, μεταφέρθηκε στην Αθήνα και ρευστοποιήθηκε επιτόπου στο Ελληνικό Χρηματιστήριο από Έλληνες εμπόρους και κερδοσκόπους με τη συνεργασία των Γερμανών και της Βέρμαχτ. Δύσκολες αλήθειες, αλλά αλήθειες που πρέπει κάποτε να δούμε κατάματα.

8) Οι περιγραφές που κάνετε αλλά και τα ιστορικά στοιχεία δίνουν μια εξαιρετική εικόνα. Ποιο είναι το μυστικό που κάνουν το βιβλίο να διαβάζετε απνευστί;

Χαίρομαι που το λέτε, χαίρομαι που συμβαίνει, αλλά δεν ξέρω να σας πω το γιατί και το πώς. Κάνω απλώς ό,τι καλύτερο μπορώ.

9) Οι εκμεταλλευτές οι διεστραμμένοι στην ιστορία έχουν άσχημο τέλος. Συμβαίνει κάτι ανάλογο και στην καθημερινή ζωή;

Αυτό θα μπορούσε να συμβαίνει μόνο σε μια ιδεατή κοινωνία με κυρίαρχο το αίσθημα της δικαιοσύνης. Στην ανθρώπινη ιστορία όμως, ναι μεν οι τιμωρίες έρχονται, αλλά αφού οι κάθε λογής διεστραμμένοι ιδεοληπτικοί εγκληματίες της εξουσίας σπείρουν τον όλεθρο. Τα παραδείγματα του Χίτλερ και του Στάλιν είναι πρόσφατα και επαρκή.

10) Το τέλος του μυθιστορήματος είναι απροσδόκητο. Γιατί τραβήξατε το χαλί στον αναγνώστη;

Δεν έχω τέτοια εντύπωση, αλλά αν συνέβη, συνέβη χωρίς συνειδητή προσπάθεια. Ωστόσο το απροσδόκητο τέλος, δεν είναι ευχή για ένα μυθιστόρημα και δη αστυνομικό;

11) Ανάλογες εικόνες που γράφετε στο μυθιστόρημα συνέβησαν και στην υπόλοιπη κατοχική Ελλάδα. Γιατί όμως προτιμήσατε ως πεδίο δράσης την Θεσσαλονίκη;

Αυτό που διαφοροποιεί όλη την κατάσταση στη Θεσσαλονίκη είναι η μεγάλη Εβραϊκή κοινότητα η οποία στην ουσία έλεγχε όλη την οικονομική ζωή της πόλης. Έτσι λοιπόν, κατά τη διάρκεια της Κατοχής, γενικό κουμάντο στη Θεσσαλονίκη έκανε ο υποδιοικητής της Γερμανικής Διοίκησης Μακεδονίας-

Αιγαίου και αντιπρόσωπος του Ναζιστικού Κόμματος Μάξ Μέρτεν. Ήταν αυτός που υλοποίησε τα σχέδια για την εξόντωση της Ισραηλιτικής Κοινότητας και στη συνείδηση των απλών ανθρώπων έμεινε ως «Χασάπης και Δήμιος της Θεσσαλονίκης». Όταν κάπου διάβασα τον «τίτλο» του χασάπη, γεννήθηκε στο μυαλό μου και ο τίτλος του μυθιστορήματος που παρουσιάζει ανάγλυφα το «σφαγείο» στο οποίο ζούσε τότε η πόλη. Διότι εκτός από τα Ες Ες και τη Γκεστάπο, η συντριπτική πλειοψηφία του κόσμου, είχε να αντιμετωπίσει και την λαίλαπα των εθνικοσοσιαλιστικών συμμοριών του Πούλου, του Βήχου και του Δάγκουλα που όταν δεν πλιατσικολογούσαν και δεν εκτόπιζαν Εβραίους, σφάζονταν ανοιχτά στους δρόμους με την ΟΠΛΑ, την οργάνωση εκτελεστών του ΚΚΕ.

Εξάλλου αυτό τον καιρό γράφω το επόμενο βιβλίο της σειράς που διαδραματίζεται στην Αθήνα την περίοδο των Δεκεμβριανών αμέσως μετά την απελευθέρωση, όταν ολόκληρη η πρωτεύουσα σχεδόν ισοπεδώθηκε, χιλιάδες αθώοι άνθρωποι σφαγιασθήκαν και δεκάδες χιλιάδες σύρθηκαν ως όμηροι στα βουνά από τους ηττημένους και υποχωρούντες κομμουνιστές. Ο τίτλος του είναι «Σφαγείο Συντάγματος» και πρωταγωνιστής είναι πάλι ο αστυνόμος Ασλάνογλου.

12) Ποια είναι τα αγαπημένα σας βιβλία που σας επηρέασαν και σας ενθάρρυναν να γράψετε;

Θα αφήσω στην άκρη τους κλασσικούς, Έλληνες, Ρώσους κι Ευρωπαίους που επικαλούνται όλοι και θα επικεντρώσω στους σύγχρονους.

Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες για το σύνολο του έργου του.

Τομ Ρόμπινς για το σύνολο του έργου του.

Τζόνναθαν Κόου «Τι ωραίο πλιάτσικο»

Αρουντάτι Ρόι «Ο Θεός των μικρών πραγμάτων».

Ντανιέλ Τσαβαρία «Χαιρετίσματα στο θείο».

Ιωάννα Καρυστιάνη «Μικρά Αγγλία»

Γιάννης Ξανθούλης «Κι ύστερα ήρθαν οι μέλισσες».

Πάνος Καρνέζης «Μικρές Ατιμίες».